

Vysocina

Památky
UNESCO

Vysočina

Zachovalá krajina Vysočiny se zalesněnými kopci a rozkvetlými loukami přitahuje především milovníky klidné rodinné dovolené. Pěší trasy, cyklotrasy a sportoviště zase vyhledávají vyznavači aktivního odpočinku. Na své si ale přijdou také milovníci umění a historie. Za návštěvu stojí celá řada muzeí a galerií. Uplynulá staletí zanechala v kraji několik hradů, zámků, klášterů i památek lidového stavitelství. Mnohé památky tvoří významnou součást nejen národního, ale i světového kulturního dědictví - historické jádro města Telče spolu s renesančním zámekem, Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáru nad Sázavou a unikátně zachovalá židovská čtvrť spolu s areálem bývalého benediktinského kláštera s románsko-gotickou bazilikou sv. Prokopa v Třebíči patří mezi památky zapsané v Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

Trojúhelník památek UNESCO na Vysočině

V České republice je v současnosti čtrnáct památek zapsaných na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Tři z nich leží na území Kraje Vysočina. Tvoří pomyslný trojúhelník, vzdálenost mezi nimi je přibližně 40 km a tak je lze pohodlně všechny navštívit během jediného víkendu. A nejen to - do dvou hodin cesty autem je dosažitelných i ostatních jedenáct skvostů.

TELČ

HISTORICKÉ CENTRUM

Na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO zapsáno v roce 1992.

Malebné město uprostřed Českomoravské vrchoviny, 30 km od rakouských hranic, v polovině cesty mezi Prahou a Vídní láká své návštěvníky do již zapomenutých časů. Město nabízí návštěvníkům živé setkání se všemi stavebními slohy minulého tisíciletí. Představuje jedinečně zachovaný architektonický komplex, jemuž dominuje renesanční zámek a náměstí.

Datum založení města je neznámé, nejstarší dochovaná zmínka o Telči pochází z období let 1333 – 1335. Od roku 1339 vlastnil město rod pánů z Hradce, druhý nejmocnější rod 16. století na pomezí Čech a Moravy. Jeho zásluhou, především pak zásluhou Zachariáše z Hradce, se původně vodní pevnost s gotickým hradem změnila v půvabné renesanční město.

S počátkem 17. století přechází Telč do vlastnictví rodu Slavatů, pak Lichtensteinů - Kastelkornů a od 60. let 18. století až do roku 1945 spravuje zámek a město rod Podstatských - Lichtensteinů. Konečný ráz telčskému náměstí dodává mariánský sloup, kašny, barokní sochy, městské brány a podlouhlé otevřené půlkruhové arkády spočívající na pilířích.

Původní gotický hrad nechal v 2. pol. 16. století přestavět Zachariáš z Hradce v renesanční sídlo. Úpravu provedl architekt B. Maggi z Arogny. Uvnitř zámku zaujmou honosné interiéry s jedinečnou výzdobou, dobovým zařízením a cennými sbírkami. Součástí zámeckého areálu je Zámecká galerie a podzemí, zámecká zahrada a park se skleníkem.

Co jiného navštívit...

Muzeum Vysočiny Jihlava, pobočka Telč

V současné době sídlí Telčské muzeum v prozatímních prostorách Univerzitního centra Masarykovy univerzity v Telči. Součástí expozice jsou předměty dokladující historii města, církevní památky, svatební praporec či etnografické sbírky. <http://muzeum.ji.cz>

Telčské podzemí

Nejen pod většinou domů na náměstí Zachariáše z Hradce, ale také pod částí zámeckého areálu jsou středověká sklepení. Jednotlivé, někde i dvouúrovňové sklepy, byly propojeny spleťnými chodbami, jejichž zpřístupněná část je dlouhá téměř 150 metrů. Interaktivní zábavně-naučná expozice představuje město Telč a okolí a důležité okamžiky ve vývoji města.

Panský dvůr Telč

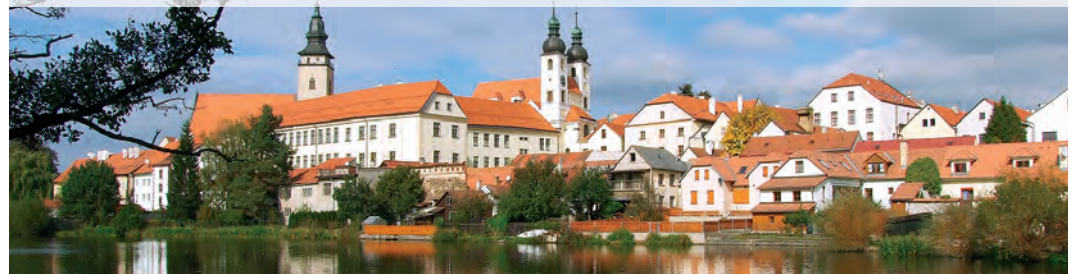
Komplex kdysi zanedbaných hospodářských budov se po rozsáhlé rekonstrukci proměnil v interaktivní centrum volnočasových aktivit a turistiky, které ale nadále ctí svou historii. Areál nabízí expozici V podzámčí, hernu U zvířátek, lanový park a lezeckou stěnu. www.panskdyvurtelc.cz

Muzeum techniky Telč www.muzeumtechnikytelc.cz
– Expozice historie železniční dopravy www.pokoleji.cz
– Telčský dům www.telcsky-dum.cz – Hrad Roštejn www.hrad-rostejn.cz – Klášter Nová Říše www.klas-ter.novarise.cz – Národní Geopark Vysočina www.geoparkvysocina.cz

ZAJÍMAVOSTI

- Nejstarší dochovanou stavební památkou ve městě je 49 metrů vysoká pozdně románská věž sv. Ducha z 1. pol. 13. století.
- V sezóně jsou v Telči přístupné dvě vyhlídkové věže sv. Jakuba a sv. Ducha a rozhledna Oslednice.
- Na konci hráze Ulického rybníka stojí žulová Boží muka z roku 1480, jedna z nejstarších na Vysočině.
- Geopark Vysočina pokrývá oblast Javořické vrchoviny s nejvyšší horou Vysočiny Javořicí.

INFORMAČNÍ CENTRA, KONTAKTY

Informační centrum Městského úřadu Telč
nám. Zachariáše z Hradce 10, 588 56 Telč
tel.: (+420) 567 112 407, (+420) 567 112 408
e-mail: info@telc.eu
www.telc.eu

Turistické informační centrum Panský dvůr Telč
Slavatovská 86, 588 56 Telč
tel.: (+420) 564 403 780
e-mail: info@panskdyvurtelc.cz
www.panskdyvurtelc.cz

Státní zámek Telč
nám. Zachariáše z Hradce 1, 588 56 Telč
tel.: (+420) 567 243 821, 567 243 943, 602 793 963
e-mail: info@zamek-telc.cz, telc@telc.npu.cz
www.zamek-telc.eu

ŽĎÁR NAD SÁZAVOU

POUTNÍ KOSTEL SV. JANA NEPOMUCKÉHO NA ZELENÉ HOŘE Na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO zapsán v roce 1994.

Na horním toku řeky Sázavy, v samém srdci Českomoravské vrchoviny, leží v překrásné přírodní scenérii chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy město Žďár nad Sázavou. Původní osada vznikla na staré zemské stezce při cisterciáckém klášteře založeném Bočkem ze Zbraslavi roku 1252. Ovšem teprve roku 1607 byl Žďár nad Sázavou povýšen na město.

Stavba poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře v blízkosti cisterciáckého klášteře se realizovala díky letité, úzké a nesmírně plodné spolupráci dvou výjimečných osobností. Podnět vyšel od opata žďárského cisterciáckého klášteře cisterciáků Václava Vejmluvy, který byl zcela prokazatelně ctitelem Jana Nepomuckého, a projektem stavby byl pověřen slavný architekt Jan Blažej Santini -Aichel. Vzhledem k významu, který byl kostelu přikládán, bylo pro stavbu vybráno návrší nad klášterem. Kostel byl vysvěcen v září 1722 a stal se první velkou svatyní, zasvěcenou sv. Janu Nepomuckému.

Kostel je považován za vrchol Santiniho tvorby, představuje nadčasové dílo, oproštěné od konvenčních prvků dobové architektury. Je postaven na půdorysu ve tvaru pěticípé hvězdy. Symbolika čísla pět vychází z legendy, ve které se praví, že v místě, kde Jan Nepomucký v řece Vltavě utonul, se objevila koruna z pěti hvězd. Magická symbolika čísla pět se pak objevuje opakovaně i v dalších prvcích stavby. V kostele se nachází pět kaplí s pěti oltáři, do kostela je přístup pěti vchody, pět pozlacených osmicípých hvězd je v kopuli kostela a také celkem pět hvězd v lunetách nad okny. Ambit okolo kostela má půdorys deseticípé hvězdy a je prolomen pěti branami a pěti kaplemi.

Co jiného navštívit...

Zámek Žďár nad Sázavou

Jedná se o živé a kreativní místo, které nabízí návštěvníkům celodenní zážitek – komentovanou prohlídku Po stopách Santiniho, stálou expozici Umění baroka ze sbírek Národní galerie v Praze, naučné stezky kolem zámeckých rybníků, kavárnu, obchod s dárkovým zbožím či dětský koutek. V roce 2015 bylo v areálu zámku otevřeno Muzeum nové generace, unikátní zážitková expozice s interaktivními prvky. Přízemní expozice je věnovaná cisterciáckému řádu a temnému středověku, první patro umožní pohled do krásného a barevného světa baroka. www.zamekzdar.cz

Dolní hřbitov a barokní most

V těsné blízkosti zámku, bývalého klášteře, se nachází další stavba, která též souvisí s architektem J. B. Santinim. Roku 1709 byl podle jeho návrhu postaven na půdorysu lebký Dolní hřbitov se čtyřmi kaplemi. Prohlídka Dolního hřbitova lze domluvit se správou poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře. V šedesátých letech 18. století vytvořil neznámý sochař osm soch světců, jejichž kopie zdobí starý kamenný tříobloukový most.

Naučná stezka kolem Zelené hory

Naučná stezka má dva okruhy. První vycházkový okruh v délce 2,1 km je situován do okolí Bránského rybníka a představuje některé nepříliš známé Santiniho stavby. Druhý okruh v délce 2,6 km je výletem do míst s nejvyšší ochrannou přírodou a krajiny. Prochází okolím rybníka Konvent a z vyhlídkových mol je možné obdivovat žďárský zámek.

Modelové království www.mkzdar.cz – Sochy Michala Olšiaka www.zdarns.cz – Rekreační areál Pilák www.pilak.cz – CHKO Žďárské vrchy <http://zdarskevrchy.ochranaprirody.cz/>

ZAJÍMAVOST

Santini zakomponoval do svého projektu pěťkovou symboliku na základě legendy o Janu Nepomuckém. Jedná se o symboliku pěti ran Kristových, ale také pěti písmen v latinském slově tacui („mlčel jsem“) a především pěti hvězd ve svatozáří mučedníka, které se podle této legendy objevily ve Vltavě nad jeho utonulým tělem. V kupoli je zase vypodobněn světcův jazyk, jako atribut nevyzrazení zpovědního tajemství.

INFORMAČNÍ CENTRA, KONTAKTY

Informační turistické centrum
nám. Republiky 24, 591 02 Žďár n. S.
tel.: (+420) 566 628 539, 566 625 808
e-mail: ticzdarns@seznam.cz
www.zdarns.cz

Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře
591 02 Žďár nad Sázavou
tel.: (+420) 724 758 993
e-mail: info@zelena-hora.cz
www.zelena-hora.cz

Zámek Žďár nad Sázavou
Zámek 8/8, 591 02 Žďár n. S. 2
tel.: (+420) 566 629 152, 602 565 309
e-mail: info@zamekzdar.cz
www.zamekzdar.cz

TŘEBÍČ

**AREÁL BÝVALÉHO BENEDIKTINSKÉHO KLÁŠTERA
S BAZILIKOU SV. PROKOPA, ŽIDOVSKÁ ČTVŘT SE HŘBITOVEM**
Na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO zapsány v roce 2003.

Za dlouhá staletí své existence se město stalo významným centrem Vysočiny. Vyrostlo na základech středověkého osídlení, jehož počátky jsou spjaty se založením benediktinského kláštera roku 1101 moravskými knížaty. Klášter patřil k nejbohatším v celém království a byl významným střediskem vzdělanosti. Výhodná poloha kláštera mezi královskými městy Brnem, Jihlavou a Znojmem byla podnětem pro založení města na obou březích řeky Jihlavy. Nejstarší dochovaná listina je z roku 1277, na město byla Třebíč povýšena v roce 1335. O významu města v době založení svědčí rozlehlé náměstí s řadou malebných měšťanských domů.

Bazilika sv. Prokopa

Románsko-gotická bazilika stojí na místě původního dřevěného klášterního kostela. Stavba značně utrpěla při obléhání Třebíče uherskými vojsky Matyáše Korvína v roce 1468 a více než dvě stiletí pak byla používána ke světským účelům jako konírna, obilní sýpka a várna piva. Po obnově provedené v letech 1725–1731 byla zasvěcena sv. Prokopovi a znovu začala sloužit církevním potřebám. K nejcennějším částem patří románská krypta s původní, více než sedm století starou výdřevou stropu mezi kamennými žebry klenby, zaklenutí kněžiště dvojitou osmidílnou kamennou klenbou, kruhové okno (rozeta) ve východní části apsidy a severní vstupní portál. Dnešní podobu získala bazilika při úpravách, na které v letech 1924–1935 dohlížel architekt Kamil Hilbert.

Židovská čtvrt

Třebíč kdysi patřila k významným střediskům židovské kultury na Moravě. První písemná zmínka o přítomnosti židů v Třebíči je z roku 1338. Po roce 1723, kdy podle zákona museli židé žít povinně v ghettech, se rodiny sestěhovaly do oblasti Podklášteří. Židovskou čtvrt tvoří soubor 123 dochovaných domů, které doplňují objekty bývalých židovských institucí – radnice, domu rabína, chudobince, nemocnice a školy. Přední (Stará) synagoga se nachází na západním okraji bývalého ghetta a dnes slouží Československé církvi husitské. Zadní (Nová) synagoga byla postavena kolem roku 1669 v renesančním slohu. Na ženské galerii je umístěna expozice vztahující se k židovským tradicím a zvyklostem a návštěvník zde může spatřit i model židovského ghetta, jak vypadalo v roce 1850.

Dům Seligmanna Bauera

Dům nechal postavit krátce před rokem 1798 Seligmann Bauer na tzv. Španělovském pozemku. Jeho význam a hodnota spočívá především v jeho přímém spojení s objektem Zadní synagogy. V přízemí domu se nachází vetešnictví připomínající jednu z obvyklých živností, kdysi provozovanou židovským obyvatelstvem. V zadním traktu je moderně vybavená kuchyně, umožňující příležitostnou přípravu košer pokrmů. První patro představuje typické bydlení nepřilíhající majetné židovské rodiny v meziválečném období.

Židovský hřbitov

Polohu středověkého hřbitova trebičských Židů nelze přesně určit. V 1. polovině 17. století vzniklo nové pohřebiště na svahu Hrádek. Svoji rozlohou 11 772 m² se řadí k největším židovským pohřebištím v zemi. Na celém hřbitově se nachází přibližně 11 000 hrobů a téměř 3000 kamenných náhrobků, nejstarší je z roku 1631. Součástí hřbitova je obřadní síň z roku 1903.

Co jiného navštívit...

Zámek Třebíč – Muzeum Vysočiny Třebíč

Muzeum sídlí v bývalém valdštejnském zámku, který byl přestavěn v 16. století z původního benediktinského kláštera. Hlavní vchod do areálu je mezi dvěma renesančními budovami. Vlastní trojkřídlá zámecká budova uzavírá čtvercové nádvoří s bazilikou sv. Prokopa. Západně od zámku se rozkládá park, východně ohradní zbytky věží klášterního opevnění. Prostor v zámku nalezly čtyři samostatné expozice: mineralogická trasa Svět neživé přírody, klášterní expozice Svět portálů a bran, zámecký okruh Valdštejnove na Třebíči a muzejní expozice Lidé. Místa. Osudy. www.muzeumtr.cz

Městská věž

Věž při kostele sv. Martina vznikla původně jako součást městského opevňovacího systému. Pochází z poloviny 13. století, je vysoká 75 m a z ochozu ve výšce 35 m nabízí výhled na celé město. Věžní hodiny se svými rozměry (průměr ciferníku 5,5 m, výška číslic 60 cm) řadí k největším na evropském kontinentu. www.visittrebic.eu

Po stopách opatů a rabínů

Vydejte se po naučné stezce, sbírejte razítka a získejte odměnu! Všechny tři nejcennější památky propojuje naučná stezka „Po stopách opatů a rabínů“, která podhaluje něco ze života obou náboženských komunit, které po staletí v Třebíči žily v těsném sousedství. Stezka seznamuje návštěvníky s nejzajímavějšími místy, historií židovských domů, židovskými synagogami i křesťanskou bazilikou. Ke stezce existuje brožurka, na kterou můžete nasbírat razítka z informačních center a získat odměnu. www.visittrebic.eu

Rozhledna Na Pekelném kopci www.visittrebic.eu – Rozhledna Vodojem Kostelíček www.visittrebic.eu – Interaktivní expozice Cesty časem www.visittrebic.eu – Alternátor - Ekotechnické centrum Třebíč www.alternator.cz

ZAJÍMAVOSTI

- Po Jeruzalému jsou trebičské židovské památky jedinými, které se samostatně dostaly pod ochranu UNESCO.
- Významnou osobností Třebíče byl Antonín Kalina, který jako vedoucí bloku v koncentračním táboře Buchenwald zachránil více jak 900 židovských chlapců.

INFORMAČNÍ CENTRA, KONTAKTY

TIC Bazilika
Zámek 1, 674 01 Třebíč
tel.: (+420) 568 610 022, 777 746 982
e-mail: infobazilika@mkstrebic.cz
www.mkstrebic.cz, www.visittrebic.eu

TIC Zadní synagoga
Subakova 1/44, 674 01 Třebíč
tel.: (+420) 568 610 023, 775 707 506
e-mail: infosynagoga@mkstrebic.cz
www.mkstrebic.cz, www.visittrebic.eu

TIC Národní dům
Karlovo nám. 53, 674 01 Třebíč
tel.: (+420) 568 610 021, 775 707 503
e-mail: info@mkstrebic.cz
www.mkstrebic.cz, www.visittrebic.eu

Kalendář akcí

TELČ

květen

Folklor v máji – setkání folklorních souborů
O střevíček z pohádkové Telče – soutěž mažorettek
Veteránská revue – výstava historické dopravní techniky s doprovodným programem

červenec

Francouzsko-česká hudební akademie – mistrovské kurzy vážné hudby pro studenty hudebních škol z celé Evropy, koncerty
Mezi dvěma branami – retro závod automobilů
Závody dračích lodí na Štěpnickém rybníku

srpen

Prázdniny v Telči – festival – koncerty, divadla, výstavy, nocturna
Historické slavnosti Zachariáše z Hradce a Kateřiny z Valdštejna
Parní léto

září

Balóny nad Telčí – létání horkovzdušných balónů
Den otevřených dveří památek – koncerty, výstavy, videoprojektce
Svatováclavské slavnosti – řemeslný trh, průvod sv. Václava s družinou
Výlov Štěpnického rybníka

říjen

prosince

Vánoční prázdniny v Telči – živý betlém, výstavy, jarmark

ŽĎÁR NAD SÁZAVOU

březen–duben

Pašijová hra „Co se stalo s Ježíšem“ – divadelní hra o životě, smrti a slavném vzkříšení Ježíše Krista

květen

Otevřené zahrady – prohlídka rozkvetlých zámeckých zahrad a řada kulturních programů

červen

Svatojánská pouť
Den Žďáru – oslavy povýšení Žďáru na město

červenec

Festival Pod Zelenou horou – projekt alternativní kultury
KoresponDance – Mezinárodní festival současného tance a pohybového divadla

srpen

Horácký džbánek – festival folkové hudby

září

Dračí lodě – závody dračích lodí na Velkém Dářku
Slavnosti jeřabin – festival výtvarné, hudební i dramatické tvorby
Santiniho barokní slavnosti – pocta geniálnímu staviteli Santinimu. Koncerty, přednášky a duchovní akce, oslavující jeho život a tvorbu.

prosince

Den venkova na zámku
Živý betlém

TŘEBÍČ

březen

Festival Divadla 2-3-4 herců – přehlídka komorních divadelních inscenací

květen

Svátky hudby s Václavem Hudečkem – festival klasické hudby

červen

Záměstí – rockový a multikulturní festival

červenec

Oživené židovské město – návrat židovské čtvrti do doby své největší slávy

srpen

Filmy pro Karla IV – populární filmová přehlídka

září

Šamajim – festival židovské kultury

Slavnosti tří kápí – historické městské oslavy

Bramborobraní – folklórní festival

Den města – rodinný festival pro všechny Třebíčáky

listopad

Svatomartinské slavnosti – oslava příchodu zimy s tradiční gastronomií

prosince

Vánoční náměstí – vánoční trhy s kulturním programem

Vysocina

Vysočina Tourism, příspěvková organizace

Na Stoupách 144/3
586 01 Jihlava, Česká republika

e-mail: info@vysocinatourism.cz

www.vysocinatourism.cz

www.vysocina.eu

www.vysocina.eu/temata

Facebook: @regionvysocina

Instagram: @regionvysocina

Památky UNESCO Vysočina

Vydal: Vysočina Tourism p. o.

Fotografie: J. Mareš, V. Kunc, L. Renner,
fotobanka CzechTourism, Archiv
Vysočina Tourism, MKS Třebíč,
Město Telč, Město Žďár nad Sázavou

Grafické zpracování: BigPoint

Tisk: Jiprint, s.r.o.

Náklad: 3 000 ks

Rok vydání: 2019

Neprodejně

